

2. Українська економічна школа (2020). "Профілі в економіці: Дмитро Біліченко." www.ues.org.ua/en/bilichenko-profile

3. Кутейко М. (2015). «Теоретические модели экономической безопасности предприятий». Журнал экономических исследований, 20 (2), 123–140.

4. Свірідова, О. (2018). Економічна безпека підприємств як складова економічної безпеки держави: Теоретико-методологічні аспекти. Економічний аналіз, 29(3), 207-214.

5. Грибніненко О.М. (Гапєєва О.М.) Міжнародна економічна безпека в контексті сталого розвитку: Монографія. Д; Середняк Т.К., 2020. 434с.;

6. Краснова, А., & Сміт, Я. (2019). Впровадження ефективних стратегій економічної безпеки: Практичний приклад. Журнал економічного розвитку, 15(3), 112-125.

БЕЗЗУБЧЕНКО О.А.,

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки
та міжнародних економічних відносин,
Маріупольський державний університет*

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Безпека, так само як мир, ідентичність та інші терміни цієї сфери, мають багато трактувань. З огляду на те, що визначення безпеки таке складне та багаторівневе, дослідження в межах її охоплення дуже не стабільні та мінливі. Для забезпечення безпеки останнім часом посадовці та уряди вживали заходів, внаслідок яких стало важко впоратися із запланованими та непередбаченими результатами. Через відсутність концептуальних кордонів безпека як концепція використовується для залучення та стимулювання заступництва у багатьох політичних проектах як на державному, так і на міжнародному рівнях.

Пол Д. Вільямс стверджував, що «безпека є потужним політичним інструментом, що дозволяє привернути увагу до пріоритетних питань у боротьбі за увагу уряду» [1].

Визначення безпеки Семюелем Макіндою як «збереження норм, правил, інститутів і цінностей суспільства» [2] є в цьому контексті доцільним. Крім того, він стверджує, що всі інституції, принципи та структури, пов'язані із суспільством, включаючи його людей, мають бути захищені від «військових і невійськових загроз»[2]. Термін «збереження», як важлива складова цього визначення, передбачає свідомі, обдумані певні кроки та дії. Отже, сприйняття лідерства суспільства визначає його дії та спрямовує його зусилля, що стає очевидним у широті та глибині програми безпеки цього суспільства.

На багатьох форумах з питань безпеки робилися спроби провести межу між національною та глобальною безпекою. Хоча теоретично між цими двома

концептуальними категоріями існує межа, вона є недостатньою для підтримки чіткого розмежування між ними. Національна та глобальна безпека мають симбіотичні відносини, обмежені сферою місцевої безпеки, з якою держави не мають можливості впоратися в односторонньому порядку. Аналогічним чином, існують проблеми у міжнародній сфері, для вирішення яких необхідний комплекс внутрішньої безпеки. Тому існує необхідність створити шляхи для більш тісної співпраці, взаємодії та синергії між апаратом та механізмами національної та глобальної безпеки.

Національна безпека описується як здатність держави забезпечувати захист своєї території та захист своїх громадян. Визначення безпеки Семюеля Макінди вписується в межі національної безпеки. Глобальна ж безпека виникла із необхідності, яку природа та різноманіття видів діяльності, зокрема глобалізація, наклали на держави. Це такі виклики, з якими жоден національний апарат безпеки не в змозі впоратися самотійно, та які вимагають співпраці держав. Глобальний взаємозв'язок і взаємозалежність між державами, які світ відчував і продовжує відчувати після закінчення холодної війни, змушує держави поглиблювати співпрацю. Одним із головних викликів, з яким доводиться боротися у сфері глобальної безпеки, є концепція комплексу безпеки [3], ситуація, в якій проблеми безпеки держав настільки глибоко взаємопов'язані, що потреби безпеки однієї держави не можуть бути реалістично розглянуті без урахування потреб безпеки інших держав [3]. Зміст страху чи загрози у комплексі безпеки породжує суперництво між державами. Засобом від такого суперництва є співпраця, яку можна знайти лише в ініціативах глобальної безпеки між державами.

Завдяки підтримці Управління ООН з координації гуманітарних питань (ОСНА) елементи безпеки людини набули більшого виміру, оскільки вони виходять за рамки військового захисту та загрожують людській гідності. Відповідно, державам стало необхідно робити свідомі зусилля щодо побудови зв'язків з іншими державами та свідомо брати участь в ініціативах з глобальної безпеки. Розширене визначення безпеки, яке дане ОСНА ООН, передбачає широкий спектр сфер безпеки:

Економічні: створення робочих місць і заходи проти бідності. Харчування: заходи проти голоду та голоду. Здоров'я: заходи проти хвороб, небезпечної їжі, недоїдання та відсутності доступу до базової медичної допомоги. Екологічні: заходи проти деградації навколишнього середовища, виснаження ресурсів, стихійних лих і забруднення. Особисті: заходи проти фізичного насильства, злочинності, тероризму, домашнього насильства та дитячої праці. Громада: заходи протидії міжнаціональним, релігійним та іншим протиріччям ідентичності. Політичні: заходи проти політичних репресій і порушень прав людини [4].

Критичний аналіз цих заходів ОСНА з безпеки людей робить глобальну безпеку важливим завданням для аналізу. Наприклад, є багато країн, де вкрай не вистачає можливостей для вирішення проблем безробіття. Те ж саме стосується харчування та інших сфер. У багатьох країнах охорона здоров'я ставить перед собою завдання в різних вимірах на різних рівнях. В результаті глобалізації люди з різних частин світу перетинають географічні кордони. Незважаючи на те, що це

призвело до економічного процвітання, воно також сповнене проблем, зокрема щодо поширення інфекційних захворювань, злочинності та тероризму. Крім викидів в результаті навмисної людської діяльності, ще однією проблемою є наслідки внутрішніх конфліктів, які включають проблеми біженців і які виходять за межі географічної прилеглисті. Питання навколишнього середовища та зміни клімату є іншими сферами, які вимагають більшглибинної співпраці між державами, особливо коли йдеться про наслідки землетрусу чи цунамі.

Роззброєння та нерозповсюдження зброї масового знищення є іншими сферами, які роблять глобальну співпрацю необхідною. Придбання ядерної зброї та подібного озброєння, яке вбачалося як засіб національної безпеки, сьогодні стало серйозною загрозою національній і глобальній безпеці. Інколи доволі жорстка позиція багатьох державних акторів щодо роззброєння вимагає розвитку моральної свідомості, яку можна зміцнити лише співпрацею на міжнародному рівні.

На думку Джабіна Мусаррата [5], сьогодні існує велика недовіра між державами на глобальному рівні, навіть після закінчення холодної війни. Це змушує робити припущення про те, що, можливо, холодна війна насправді не закінчилася, а лише змінила свою природу.

Понад сорок років тому спостереження Луї Береса про те, що «світові лідери продовжують діяти так, ніби безпека їхніх держав базується на національній військовій силі» [6] залишається актуальним й сьогодні. Його рекомендація, що державам необхідно прийняти новий спільний дух єдності, є надзвичайно важливою для всіх і сьогодні.

Глобальне співтовариство виграє від розширення співпраці та співробітництва всередині держав, оскільки глибша взаємодія допоможе зміцнити довіру та впевненість. Порушення національної та регіональної безпеки є глобальною проблемою безпеки. Тому в інтересах усіх, щоб жоден виклик національній безпеці не переріс у глобальну проблему.

Список використаних джерел:

1. Williams, Paul D. ed. Security Studies: An Introduction, Routledge, UK, 2008.
2. Makinda, Samuel M. Sovereignty and Global Security, Security Dialogue, 1998, Sage Publications, Vol. 29(3) 29: 281-292.
3. McSweeney, Bill. Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations, Cambridge University Press, 1999..
4. Human Security Unit, United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, Human Security in Theory and Practice (http://hdr.undp.org/en/media/HS_Handbook_2009.pdf).
5. Musarrat, Jabeen. Governance Divide, Pakistan Horizon, The Pakistan Institute of International Affairs, Karachi, Vol. 56, No. 4, 2003.
6. Beres, Louis Rene. Terrorism and Global Security: The Nuclear Threat, Westview Press Inc., 1979.